Haruki Murakami

Kafka a la platja

CLUB DE LECTURA 11

21 de febrer de 2011

Vida i Obra

Haruki Murakami va néixer el 12 de gener de 1949 a Kyoto (Japó). Va créixer a Kobe en el si d'una família amant de la cultura, no en va els seus pares eren professors de literatura japonesa.
Després d'estudiar interpretació a la Universitat Waseda de Tòquio, on es va graduar el 1975 i on va conèixer la seva dona Yoko, Murakami va crear un local de jazz a la capital nipona al mateix temps que, després amarar-se de música anglosaxona i novel·la nord-americana (traduïnt al japonès a autors com Truman Capote o Scott Fitzgerald), debutava com a escriptor a finals de la dècada dels 70 amb els llibres ***Hear the wind sing*** (***Cuando el viento sopla***) (1979) i ***Pinball, 1973*** (1980).

Les seves influències literàries inclouen els mestres del segle XIX, com Dostoievski o Dickens, i també a autors nord-americans com Kurt Vonnegut o el citat Truman Capote.
El seu títol revelació a nivell internacional va ser ***La caza del carnero salvaje*** (1982), guardonada amb Premi Noma. Més tard, amb algunes novel·les que empraven elements màgics, va publicar ***El fin del mundo y el fin de las maravillas del hampa*** (1985, guardonada amb el prestigiós Premi Literari Yomiuri), ***Tòquio Blues*** (1987), titulada en la seva versió original com la cançó dels Beatles ***Norwegian Wood***, ***Dance, Dance, Dance*** (1988), ***L'Amant perillosa: al sud de la frontera, a l'oest del sol*** (1992), ***Crónica del pájaro que da cuerda al mundo*** (1994), ***Underground*** (1997), ***El meu amor Sputnik*** (1999), "***Kafka a la platja***" (2002) i "***Sleep***" (2004).

També ha escrit llibres de relats com ***The elephant Vanish*** (1993), ***After the quake*** (2000) i ***Vintage Murakami*** (2004).
Després del seu massiu triomf comercial amb ***Tòquio Blues***, Murakami va residir a Europa i els Estats Units, abans de retornar de nou a Japó a mitjans dels anys 90.

Posteriorment va aparèixer el llibre de recopilació de relats ***Salze cec i la dona adormida***.
Altres títols de la seva bibliografia són ***After Dark*** (2007) o **Despietat país de les meravelles i la fi del món** (2009), un llibre que narra dues històries paral·leles, una un text de fantasia que transcorre en un ciutat emmurallada, i un relat futurista amb protagonisme informàtic.
En l'assaig ***De què parlo quan parlo de córrer*** (2010) reflexiona sobre la literatura prenent com a referència la seva afició per la carrera esportiva.

Gran admirador de la cultura pop, dels films de terror i de la novel·la negra, la seva literatura es recrea en les insatisfaccions de la vida urbana i en unes relacions humanes misterioses i delicades. Murakami ha viscut a Europa i als Estats Units, però va tornar a Japó en 1995 després del terratrèmol de Kobe, on va passar la seva infància. Ha estat professor convidat a la Universitat de Princeton i ha traduït diversos autors nord-americans, com Raymond Carver, John Irving i F. Scott Fitzgerald. Les seves novel·les s'han publicat en catorze llengües.

La ficció de Murakami, que sovint ha estat qualificada de literatura pop per les autoritats literàries japoneses, és humorística i surreal, i al mateix temps reflecteix la solitud i l'ànsia d'amor en una manera que commou a lectors tant orientals com a occidentals.

La premsa diu:

"Se'l compara amb Paul Auster, Salinger i Borges. Els seus llibres venen milions a tot el món i un dia, diuen les seves creixents legions de seguidors, guanyarà el premi Nobel. Qui vulgui estar a l'última ha de llegir, sens dubte, Haruki Murakami", **World Press Review**.

"Els herois de les fascinants i addictives novel·les d'Haruki Murakami no encaixen gens amb l'estereotip conformista i obsessionat per la feina del japonès mitjà. Els seus personatges són somniadors, introvertits, emborratxats de cultura pop, amb tendència a barrejar-se amb dones misterioses o amb situacions extravagants. Com que Murakami no amaga la seva identificació amb els seus propis personatges, no sorprèn saber que ell mateix se sent un estrany a casa seva, fins i tot entre els escriptors", **Salon**.

"Tant per la seva naturalesa com per les seves novel·les, Murakami s'ha fet famós per la seva impertorbabilitat, per la seva original manera de viure, pels seus constants viatges i la seva passió pel jazz, els cotxes i la roba –i per les novel·les. Les seves històries retraten aquest estar al dia a través de les icones culturals occidentals i d'un ús del llenguatge viu i actual, però amb un to relaxat i natural. Quan les seves primeres novel·les es van traduir a l'anglès, la incorporació d'un estil occidental en escenaris del Japó contemporani va sorprendre molt, especialment a tots aquells acostumats a una literatura japonesa més solemne i tradicional. Ara per ara, Haruki Murakami és l'escriptor japonès més reconegut i important de la seva generació. Ha venut milions d'exemplars al Japó, i les seves novel·les s'han traduït a més de 20 països. És una celebritat en un país en el qual els autors famosos surten a tots els programes de televisió i a les columnes de societat dels diaris i les revistes" **Metropolitan**.

Llibre

Kafka Tamura se'n va de casa el dia que compleix quinze anys. La raó, si és que n'hi ha, són les males relacions amb el seu pare, un escultor famós convençut que el seu fill haurà de repetir el nefast destí de l'Èdip de la tragèdia clàssica, i la sensació de buit produïda per l'absència de la seva mare i la seva germana, a qui amb prou feines recorda perquè també van marxar de casa quan era molt petit. L'atzar, o el destí, el portaran al sud del país, a Takamatsu, on trobarà refugi en una peculiar biblioteca i coneixerà a una misteriosa dona gran, tan gran que podria ser la seva mare, anomenada Saeki. Si sobre la vida de Kafka plana la tragèdia -en el sentit clàssic-, sobre la de Satoru Nakata ja s'hi ha abatut -en el sentit real-: de nen, durant la segona guerra mundial, va patir un estrany accident que el marcaria de per vida. En una excursió escolar pel bosc, ell i els seus companys van caure en coma, però només Nakata en va sortir amb seqüeles, sumit en una espècie d'oblit de si, amb dificultats per expressar-se i comunicar-se ...

excepte amb els gats. Als seixanta anys, pobre i solitari, abandona Tòquio després d'un fosc incident i emprèn un viatge que el portarà a la biblioteca de Takamatsu. Vides i destinacions es van entreteixint en un curs inexorable que no atén a raons ni voluntats. Però de vegades fins i tot els oracles s'equivoquen.

Kafka a la platja, transcorre escindida i, com a història d'objectius i missions, podria arribar a recordar-nos a aquesta literatura tant de moda ara de codis i catedrals. Però, per sort, les claus de volta en Murakami són interiors, i les catedrals que amaguen enigmes sempre són éssers humans en aparent deconstrucció, refent-se mentre semblen dissoldre's. A ***Kafka a la platja***, la fugida és recerca i la recerca trobada, i en tot aquest procés sistemàtic, la metàfora es converteix en antídot. Kafka Tamura és un adolescent que fuig, un ésser abandonat que guarda un rancor larvat i que necessita respostes. Nakata és un vell sonat que atresora estranyes habilitats, com parlar amb els gats. Aquests li transmeten una missió de dubtosa naturalesa, però Nakata assumeix el seu destí i s'embarca en un viatge sense retorn per tal de complir el seu destí. En aquest viatge troba a Hoshino, un jove lleial que veu en Nakata al seu avi mort, a qui tant va estimar. Kafka, en la seva fugida, arriba a un territori gairebé irreal en el qual hi ha una biblioteca regentada per la Senyora Saeki i el jove Oshima. Res és casual i els secrets de tots formen una troca espessa. Hi ha una muntanya i un bosc, un assassinat suplicat, un amor perdut, dos soldats guardians i un quadre que és més que un quadre.

A finals de 2005, els crítics del suplement literari del New York Times van proclamar ***Kafka a la platja*** com la millor novel·la de l'any.

Paolo Fava, crític literari, n'ha fet una ressenya molt acurada:

M'atreviria a aventurar dues facetes molt diferents en la producció literària de Haruki Murakami. D'una banda hi ha les melancòliques novel·les d'aprenentatge sentimental que van de ***Tòquio Blues***, magistralment escrita, a ***After Dark***, on el sistema dóna proves d'esgotament. Però hi ha un altre Murakami que, sense renunciar als seus temes, aprofundeix en experiments de, diguem-ne, surrealisme. Aquest altre Murakami es llegeix igual de bé i fins i tot pot resultar més interessant si se li presta l'atenció que mereix.

Amb ***Kafka a la platj***a, totes les crítiques han coincidit en un punt: és una novel·la força rara. No deixa de ser cert, però és una conclusió feta de manera molt lleugera. Murakami ens deixa pistes, molletes de pa al llarg del camí. El sentit hi és per a qui el vulgui trobar. Començant per la trama: un noi que es fa dir Kafka Tamura fuig de la seva llar a Tòquio el dia en que compleix quinze anys, turmentat per una profecia: que ell mataria al seu pare i s'enllitaria amb la seva mare i la seva germana, a les que no recorda.

Aquesta profecia no ens agafa de nou en nou. És la mateixa que li fan a Èdip, que mataria el seu pare i jauria amb la seva mare; Murakami afegeix a més a la germana a l'horda incestuosa. Entenem que estem en un context tràgic: Kafka està marcat pel mateix destí fatal d'Èdip, la mateixa ananké. La venjança dels déus és la venjança del pare de Kafka, que utilitza al seu fill per castigar la dona i filla que el van abandonar. Igual que la fugida d'Èdip de Corint, la fugida de Kafka a l'altra punta del país només pot precipitar el compliment de la profecia.

En la tragèdia de Sòfocles, Èdip fuig per no matar al rei de Corint, a qui creu el seu pare natural. Pel camí mata a Laios i es casa amb Iocasta de Tebes, ignorant en els dos casos que són els seus veritables pare i mare. La cosa no pinta bé per a Kafka, que acaba compartint llit i carícies amb Sakura, una noia disposada a ser la seva germana. Evitant-la, el protagonista es refugia en una biblioteca històrica on entra en escena la senyora Saeki, una dona madura amb una misteriosa llacuna de vint anys en el seu passat. I Kafka se sent irremissiblement atret cap a ella.

En la versió clàssica ressona un profund existencialisme pessimista. El món dels grecs és el de la culpa hereditària, les millors intencions no eviten els dictats del fatum. Però ja ens hem adonat que el to no és precisament el mateix en aquesta novel·la. Què pinta llavors el senyor Nakata, un avi amb problemes cognitius causats per una experiència semblant a una abducció en la seva infància, incapaç d'escriure o llegir però dotat de l'habilitat de parlar amb els gats? I per què li assetja Johnnie Walker, el mateix del whisky?

Entrem de ple en l'àmbit del fantàstic arbitrari del que parlàvem al principi. No és realisme màgic perquè la realitat no s'adapta al voltant de la fantasia: aquí l'insòlit passa de cop i volta, i només les

ments sense prejudicis són capaces d'adaptar-s'hi. És el que li passa a qui es converteix en el company d'aventures de Nakata, el rude camioner Hoshino que té cura d'ell perquè li recorda al seu avi. Hoshino tampoc és de donar-li molt al magí, i accepta sense gaires objeccions la missió paral·lela a la història de Kafka que els dos emprenen.

Kafka lluita per esquivar un destí que li han dictat, però la seva pròpia obsessió l'arrossega cap a les dones que creu que podrien ser la seva mare i la seva germana. Regeix la seva vida per un ideal espartà de puresa, potència física i estudi per sobreposar-se als designis, per a ser amo i senyor de les seves possibilitats. Però això no evita que s'enamori de la senyora Saeki en descobrir-hi la nena de quinze anys que va ser, i que ella li correspongui en descobrir-hi l'amant de quinze anys que va tenir.

Nakata no té aquests problemes. L'entranyable ancià va perdre en l'incident de la seva infància la consciència causal del món que tenim els altres. Per Nakata tots els dies són iguals i les coses senzillament passen, sense una connexió lògica necessària entre esdeveniments. Per a ell no hi ha un esdeveniment més absurd que un altre, tot ho accepta com li és donat. És autènticament màgic, un agent de les forces de l'univers, i a ell li correspon verificar que la profecia de Kafka es compleixi encara que sigui per viaranys inversemblants. Que no comprengui ni qüestioni res és una conseqüència natural.

Dos són els espais de la prova a la qual se sotmet Kafka: una biblioteca primer, i una cabana enmig del bosc després. El primer és el món del coneixement reglat, de les ficcions ordenades. El segon suposa la total suspensió del temps. A l'interior del bosc no hi ha cronologia, només continuïtat. És en el seu cor on Kafka pot trobar-se amb la Saeki de la qual es va enamorar trenta anys abans de conèixer-la i descobreix la manera de desfer-se de la culpa: estimant a Saeki i a Sakura es fa progenitor de si mateix.

Ja no vols que les coses et facin ballar com volen. Ja no vols que et confonguin. Ja has matat el teu pare,has violat la teva mare i has penetrat la teva germana. Si tot plegat és una maledicció, penses acceptar-la. Vols complir el programa que t'han preparat. Tens ganes de descarregar-te d'aquest pes i viure pel teu compte, sense estar atrapat en els designis de ningú. Això és el que vols.

Aquesta és la manera en què Kafka pot superar la lògica de la causa i l'efecte: vivint el temps mític i primari dels contes de fades, anticipant-se a la culpa hereditària. És alhora culpable i innocent d'incest i parricidi, si no de fet almenys sí que ho és de pensament. El mateix Murakami assegura que la novel·la està plena d'enigmes, així que el lector pot jugar a esbrinar el que els personatges no s'atreveixen a dir explícitament. Però no és important: la prova de maduresa a la qual s'enfronta Kafka és la de superar les realitats binàries i ser un tot. No és gratuït que el seu mentor, Oshima, sigui un hermafrodita.

Acabem amb unes paraules sobre la metaliteratura. El protagonista tria el malnom de Kafka perquè creu que significa 'corb' en txec (en realitat significa 'gralla'), el mateix nom del seu alter-ego. Però també és una referència a Franz Kafka, de qui diu que el seu relat ***La màquina de tortures*** és *"la descripció de la seva vida"*. També Kafka Tamura cita la novel·la ***El miner*** de Sōseki Natsume com una de les seves favorites. Quan Oshima comenta que aquesta novel·la no sembla tenir sentit, Kafka replica que les novel·les sense sentit aparent són les més interessants per reflexionar.

⇨ Llibres de Haruki Murakami a la Biblioteca Bac de Roda:

🕮 ***After dark***. Barcelona: Tusquets, 2008
🕮 ***De què parlo quan parlo de córrer***. Barcelona: Empúries, 2010
🕮 ***Despietat país de les meravelles i la Fi del Món***. Barcelona: Empúries, 2009
🕮 ***Kafka a la platja***. Barcelona: Empúries, 2006
🕮 ***El Salze cec i la dona adormida***. Barcelona: Empúries, 2008.
🕮 ***Tòquio blues***. Barcelona: Empúries, 2008

BIBLIOTECA BAC DE RODA.
C. d'en Bac de Roda, 1 bis.
08510. Roda de Ter.
Tel.:938540077.
A/e:b.rodadeter.br@diba.cat
Web: www.rodadeter.cat/biblioteca

BIBLIOTECA BAC DE RODA

© Biblioteca Bac de Roda, 2011